Suomen Pysyvä Edustusto Bryssel EUE

EUE Paavilainen Marika(UM), Nummelin Marjo(UM)

NEUVOSTORAPORTTI EUE2015-03794

18.12.2015

JULKINEN

Asia
Neuvostoraportti; ympäristöneuvosto 16.12.2015

Kokous
Ympäristöneuvosto 16.12.2015

Luxemburgin puheenjohtajuuskauden viimeisessä ympäristöneuvostossa kiiteltiin ministeri Carole Dieschbourgin työtä EU-maiden yhteistyön johtajana Pariisin ilmastokokouksessa sekä Ranskaa arkkitehdin roolista Pariisin ilmastosopimuksen viimeistelyssä.

Ympäristöneuvosto hyväksyi yleisnäkemyksen päästökattodirektiiviksi. Alkuvuodesta käynnistyvät neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa. Direktiivi määrittää kansalliset päästövelvoitteet eli ns. katot ilmaan joutuville päästöille vuosille 2020 ja 2030. PJ otti mukaan kaksi esitettyä muutosta: Suomen esityksen ns. 'emission swapping' –jouston käyttömahdollisuuden pidentämisestä viiteen vuoteen kolmen vuoden sijasta sekä Irlannin esityksen siitä, että sen ammoniakkitavoitetta lasketaan hieman, mutta samalla sekä rikki että pienhiukkaspäästörajoja nostetaan vastaavasti. Yleisnäkemyksestä DE pidättäytyi, kun taas vastaan jäivät PL, DK ja AT kukin hieman eri syistä.

Neuvosto hyväksyi päätelmät luonnon monimuotoisuutta koskevan, vuoteen 2020 ulottuvan EU:n strategian väliarvioinnista ja siten kunnianhimoisen etenemisen kohti luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen lopettamista vuoteen 2020 mennessä. Sen lisäksi ministerit kävivät kattavan poliittisen keskustelun toimista, joita tavoitteeseen pääseminen edellyttää.

Muita asioita oli runsaasti. Komissio esitteli kiertotalouspaketin. Hollannin PJ-kaudella aloitetaan jätelainsäädännön muutosesityksen käsittely ja komission kiertotalouden toimintaohjelmasta keskustellaan kilpailukykyneuvostossa helmikuussa 2016 ja ympäristöneuvostossa 4.3.2016 sekä käsitellään päätelmät ympäristöneuvostossa 20.6.2015. Lisäksi tuleva puheenjohtajamaa Hollanti esitteli ohjelmansa ja painopistealueet ympäristösektorilla.

Ympäristöneuvoston lounaskeskustelussa oli komission tiedonanto todellisissa ajo-olosuhteissa syntyvistä liikenteen päästöistä.

Suomea kokouksessa edusti maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen. +++

Esityslistaehdotuksen hyväksyminen

Esityslista (15214/15) hyväksyttiin muutoksitta.

Muut kuin lainsäädäntöasiat

A-kohtien luettelo (15294/15) hyväksyttiin muutoksitta.

Lainsäädäntökäsittelyt
(*Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely*)

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tiettyjen ilman epäpuhtauksien kansallisten päästöjen vähentämisestä sekä direktiivin 2003/35/EY muuttamisesta (ensimmäinen käsittely)
- Yleisnäkemys

Ympäristöneuvosto hyväksyi yleisnäkemyksen ehdotuksesta päästökattodirektiiviksi. Alkuvuodesta käynnistyvät neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa. Ehdotus on annettu ns. ilmanlaatupaketin yhteydessä joulukuussa 2013. Direktiivi määrittää kansalliset päästövelvoitteet eli ns. katot ilmaan joutuville päästöille vuosille 2020 ja 2030. Velvoitteet ovat jatkoa nykyiselle päästökattodirektiiville. Velvoitteista on neuvoteltu pitkään ympäristötyöryhmässä ja lisäksi kaikki jäsenmaat ovat käyneet tiiviitä kahdenvälisiä keskusteluja pj:n ja komission kanssa. Useiden jäsenmaiden velvoitteet ovatkin pj:n ehdotuksessa muuttuneet merkittävästi komission alkuperäisestä ehdotuksesta. Tämän myötä ehdotuksen kunnianhimon taso, eli tavoite haitallisten terveysvaikutusten vähentämisestä, on laskenut 52%:sta 48%:iin.

Aiheesta käytiin odotetusti täysi pöytäkierros, jonka jälkeen pj ilmoitti ottavansa mukaan kaksi esitettyä muutosta: Suomen esityksen ns. 'emission swapping' jouston (jossa yhden päästökaton alittaminen voidaan korvata ylittämällä jonkin toisen ilmansaasteen osalta) käyttömahdollisuuden pidentämisen viiteen vuoteen (ehdotuksessaan olleen kolmen vuoden sijaan) sekä Irlannin esityksen siitä, että sen ammoniakkitavoitetta lasketaan hieman, mutta samalla sekä rikki- että pienhiukkaspäästörajoja nostetaan vastaavasti. Irlanti oli pystynyt toimittamaan omat kansalliset laskelmansa pj:lle vasta aivan viime tingassa. Pj korosti, että hyväksyttävissä olivat vain sellaiset muutosehdotukset, joiden myötä ehdotuksen kunnianhimon taso säilyy ennallaan.

Pj tarjosi myös Saksalle mahdollisuutta ammoniakkivelvoitteen laskemiseen yhdellä prosenttiyksiköllä rikkivelvoitetta nostamalla (DE esitettyä 3% laskua), mutta DE ilmoitti, että koska asiat liittyvät eri sektoreiden toimialaan, ei sillä ole mandaattia hyväksyä ehdotusta. DE pidättäytyi, joten lopullisesti ehdotusta vastaan jäivät Puola, Tanska ja Itävalta. Puola oli esittänyt ammoniakin jättämistä kokonaan pois ehdotuksen soveltamisalasta. Tanska puolestaan halusi sekä vuoden 2020 että 2030 ammoniakkivelvoitteitaan alemmiksi ja lähemmäs EU:n keskitasoa, eikä voinut hyväksyä pj:n ehdotusta sellaisenaan. Itävalta oli viime tingassa yrittänyt vielä neuvotella kahdenvälisesti pj:n kanssa omista tavoitteistaan, mutta pj totesi, että ei ollut mahdollisuutta Itävallan kanssa ratkaisuun, joka ei olisi vaikuttanut kunnianhimon tasoon, ja totesi Itävallan toimittaneen lukunsa aivan liian myöhään.

Jäsenmaista valtaosa oli valmiita tukemaan pj:n kompromissiehdotusta sellaisenaan, ja hyväksyi esitetyt velvoitteet, ml. IT, FR, UK. Etenkin itäisen ja eteläisen Euroopan maista moni kehui pj:n ehdotusta hyväksi kompromissiksi kunnianhimon tason ja velvoitteiden realistisuuden kannalta, ja

samalla korosti, ettei niillä ole enää joustovaraa omien velvoitteidensa osalta neuvotteluissa parlamentin kanssa. Osa näistä maista toivoi edelleen myös Suomen ehdottaman jouston laajentamista koskemaan kaikkia jäsenmaita.

Suomi piti valitettavana, että ehdotuksen kunnianhimon taso on laskenut ja korosti, että huono ilmanlaatu ei ole EU:n kansalaisten hyväksyttävissä. Useimpien jäsenmaiden kunnianhimon taso on nyt alempi kuin mitä kustannustehokkuusarvioissa on esitetty. Suomen velvoite on ammoniakin osalta kuitenkin korkeampi kuin kustannustehokkuusarvio edellyttää. Siksi Suomelle on hyvin tärkeää että ns. emission swapping jousto on mukana ehdotuksessa, mutta sen käytön tulee olla mahdollista kolmen vuoden sijaan viisi vuotta, jotta joustosta on aidosti apua tavoitteiden saavuttamisessa. FI korosti, että tämä jousto ei vaikuta millään lailla kokonaiskunnianhimon tasoon. Ruotsi, Belgia ja tuleva pj-maa Alankomaat pitivät myös valitettavana, että kunnianhimon tasoa on vesitetty niin paljon, mutta eivät halunneet myöskään estää neuvottelujen aloittamista Euroopan parlamentin kanssa, joten olivat valmiita hyväksymään pj:n ehdotuksen. SE ja BE totesivat myös, etteivät hyväksy lisäjoustoja, jotka vaikuttaisivat kunnianhimon tasoon. SE ilmoitti myös jättävänsä lausuman, jossa toteaa, ettei kannata kunnianhimon tason laskemista. BE ja FI ilmoittivat liittyvänsä lausumaan. SE toivoi myös komissiolta analyysia siitä miten se, että joidenkin maiden velvoitteiden tasoa on laskettu ja joidenkin ei, tulee vaikuttamaan maiden kilpailukykyyn. DE peräänkuulutti myös kunnianhimoista direktiiviä ja velvoitteita, jotka kohtelevat eri maita tasapuolisesti; halusi omalta osaltaan alempaa velvoitetta ammoniakkipäästöille. DE myös erikseen totesi, että vaikkei kannatakaan joustoja yleisesti, tukee se kuitenkin FI esitystä viiden vuoden ’emission swapping’ mahdollisuudesta.

Ympäristökomissaari Vella totesi, että vaikka pitääkin valitettavana kunnianhimon tason laskua, tukee komissio kuitenkin sitä, että neuvottelut parlamentin kanssa päästään aloittamaan, ja on valmis tukemaan tulevaa pj-maata neuvotteluissa parhaansa mukaan. Komissaari myös huomautti, että Pariisin ilmastokokouksen tulokset osaltaan myös edesauttavat ilmanlaatutavoitteiden toteuttamista.

Pj muistutti yleisnäkemyksen hyväksymisen jälkeen, että kunnianhimon taso tulee olemaan keskeinen neuvottelukysymys parlamentin kanssa ja toivoi, että jäsenmaat ovat jatkoneuvotteluissa rakentavia. Alankomaat totesi jatkavansa aktiivisesti työskentelyä pj-kaudellaan, jonka aikana se toivoo voivansa saattaa neuvottelut päätökseen.

Muut asiat

Ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen (UNFCCC) 21. osapuolikonferenssi (COP 21) sekä Kioton pöytäkirjan 11. osapuolikokous (CMP 11) (Pariisi, 30.11.–11.12.2015)

- Puheenjohtajavaltion ja komission tiedotusasia

Ilmasto- ja energiakomissaari Cañete tiedotti lyhyesti Pariisin ilmastokokouksen tuloksista. Hän totesi olevansa ylpeä ja huojentunut siitä, että Pariisissa saatiin aikaan EU:n tavoitteena ollut laillisesti sitova, globaali ja kattava sopimus. Komissaari kiitti myös pj-maata erittäin hyvästä työstä ja korosti EU:n yhtenäisyyden olleen merkittävä tekijä Pariisin onnistumisessa. Työ jatkuu nyt EU:n lainsäädännön parissa, päästökauppadirektiiviä koskevat neuvottelut ovat jo käynnissä, taakanjakoa ja LULUCF-sektoria koskevat ehdotukset ovat tulossa ensi vuonna. Komissaari aikoo henkilökohtaisesti vierailla alkuvuodesta 2016 jäsenmaissa keskustelemassa taakanjakokysymyksistä näiden kanssa. Puheenvuoron käytti myös COP21-isäntämaa FR, joka totesi myös Pariisin lopputuloksen olevan hyvä ja kiitti EU-jäsenmaita tuesta. Puola kutsui ministerit huhtikuussa 2016 järjestämäänsä kokoukseen liittyen ilmastoasioihin ja erityisesti hiilinieluihin.

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Ehdotus neuvoston päätelmiksi luonnon monimuotoisuutta koskevan, vuoteen 2020 ulottuvan EU:n strategian väliarvioinnista

– Hyväksyminen

Ympäristöneuvosto hyväksyi päätelmät luonnon monimuotoisuutta koskevan, vuoteen 2020 ulottuvan EU:n strategian väliarvioinnista ja siten kunnianhimoisen etenemisen kohti luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen lopettamista vuoteen 2020 mennessä. Päätelmät keskittyivät EU:n strategian ja sen väliarvion tapaan kuuteen osioon: lintu- ja luontodirektiivin täysi soveltaminen (tavoite 1), ekosysteemien ja niiden tuottamien palveluiden ylläpito ja edistäminen (tavoite 2), maa- ja metsätalouden panos luonnon monimuotoisuuden ylläpitämisessä ja edistämisessä (tavoite 3), kestävä kalatalous (tavoite 4), vieraslajiasetuksen toimeenpano (tavoite 5) sekä luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen ehkäiseminen maapallon laajuisesti (tavoite 6).

Ministerit kävivät kattavan poliittisen keskustelun toimista, joita tavoitteeseen pääseminen edellyttää. Ministerit korostivat luonnon monimuotoisuuden valtavirtaistamista, haitallisista tuista eroon pääsemistä niin EU:n kuin kansallisten tukienkin harkinnassa, sekä keinojen selvittämistä puuttumiselle luonnon monimuotoisuutta köyhdyttäviin intensiivisiin maatalous- ja metsätaloustoimiin samoin kuin maa-alueiden hylkäämisen haittojen tunnistamiseen. Useat maat korostivat luonnon monimuotoisuuden merkitystä terveellisen elämän ja taloudellisen toiminnan perustana. Rahoituksen kohdentaminen siten, että eri sektoreiden toimet eivät heikennä tukevat luonnon monimuotoisuuden suojelutavoitteita korostui mm IE, PL, LT, PT, BG, SI, GR, HR, EE ja DE puheenvuoroissa. DE totesi, että esimerkiksi LIFE tai CAP eivät rahoituskeinoina riitä vaan tarvitaan eri rahoituskeinojen tehostamista ja kohdentamista luonnon monimuotoisuuden tavoitteet huomioon ottaen. Mm AT ja FR pitivät tarpeellisena myös EU:n budjetin läpikäyntiä tästä näkökulmasta. UK piti todennäköisenä, että tulevina vuosina lajisuojeluun aiheuttaa kustannushaasteita entistä enemmän. FI korosti kestävän maatalouden ja metsätalouden merkitystä osana biotaloutta ja sen kasvupotentiaalia. Komissio sai kiitosta väliarvioinnin tekemisestä sekä sen taustalla olevien Euroopan ympäristön tila 2015 sekä Euroopan luonnon tila –raporttien julkaisemisesta ja huomioon ottamisesta. Komissio ja jäsenmaat ovat myös pysyneet hyvin vieraslajiasetuksen toimeenpanossa, kun joulukuun alussa 2015 vieraslajikomitea hyväksyi komission esityksen luettelon EU:n tasolla merkittävistä haitallisista vieraslajeista.

Muut asiat

REACH – kemikaalilainsäädännön parantamisen haasteet ja vaihtoehdot

- Puheenjohtajavaltion tiedotusasia, jota Itävallan, Belgian, Tanskan, Ranskan, Saksan, Alankomaiden, Ruotsin ja Suomen valtuuskunnat kannattavat

Puheenjohtaja piti viestissään tärkeänä, että REACH – lainsäädännön vahvuudet ja kehittämistarpeet selvitetään ja ryhdytään tarvittaviin toimiin. Lainsäädännöllä on merkitystä niin seitsemännen ympäristöalan toimintaohjelman toimeenpanossa kuin kiertotalouden toimeenpanossakin. Puheenjohtajaa tukivat puheenvuoroiin DE, BE, DK, SE, FR ja PL Komissaari Vella totesi vastauksessaan komission olevan tietoinen kehitystarpeista ja valmistelevan strategiaa, joka julkaistaan vuonna 2017, ja jossa REACH – lainsäädäntö tulee olemaan mukana.

Lääkkeiden kestävät tuotanto- ja kulutustavat sekä lääkejätteiden kestävät käsittelytavat

- Ruotsin valtuuskunnan tiedotusasia

Välimeren merellisen ympäristön ja rannikkoalueiden suojelemisesta tehdyn yleissopimuksen (Barcelonan yleissopimuksen) ja sen pöytäkirjojen sopimuspuolten 19. kokous (Ateena, 9.–12.2.2016)

- Kreikan valtuuskunnan tiedotusasia

Liikkuvan kulutuskäyttäytymisen aiheuttaman pilaantumisen vähentäminen: kannatus eurooppalaiselle panttijärjestelmälle

- Belgian valtuuskunnan tiedotusasia

Energiaunionia koskeva tilannekatsaus

- Komission tiedotusasia

Varapuheenjohtaja Maroš Šefčovič esitti tiiviin katsauksen Energiaunionin edistymiseen. Hänen mukaansa tilanne kiteytyy neljään avainviestiin. EU tulee jatkossakin olemaan edelläkävijä siirtymisessä vähähiiliseen talouteen. Siirtymän on oltava sosiaalisesti oikeudenmukainen ja kuluttajakeskeinen. Geopoliittiset haasteet on tunnustettava ja ne on otettava ratkaisuissa huomioon. Neljäntenä hän mainitsi keskeisinä kansalliset energia- ja ilmastosuunnitelmat. Vuosi 2016 tulee olemana toimeenpanon vuosi ja hän toivoo, että hallitukset pistävät vireille valmistelut käytännön toimista.

Ehdotukset kiertotalouden edistämiseksi

- Komission tiedotusasia

Komissaari Vella esitteli 2.12.2015 annetun kiertotalouspaketin, joka muodostuu nk toimintaohjelmasta sekä nk jätesäädöspaketista. Toimintaohjelmassa on listaus prioriteettialueista ja niihin kuuluvista kiertotaloutta tukevista aloitteista. Säädösmuutosehdotukset koskevat jätedirektiiviä, kaatopaikkadirektiiviä, romuajoneuvosdirektiiviä, paketointidirektiiviä, elektroniikka- ja elektroniikkajätedirektiiviä sekä patterit ja akut –direktiiviä. Paketin valmistelu on noudattanut Junckerin komission uusia työtapoja ja linjauksia ja edelleen laajassa komission sisäisessä yhteistyössä. Valmisteluvastuu on ollut ympäristöpääosastolla ja sisämarkkinapääosastolla. Kesällä 2015 on kuultu laajasti yhteistyötahoja ja hallituksia, mikä on auttanut komissiota ehdottamaan laajaa lähestymistapaa ja käsittelemään toimintaohjelman avulla koko kiertoa; sekä etenemään alussa jätesäädösten avulla ensi vaiheessa kunnianhimoisten mutta realististen kierrätystavoitteiden kautta kiertotalouden suuntaan. Kokonaisuudessaan tällä paketilla edetään EU alueella myös SDG tavoitteiden suuntaan.

Jäsenmaat pääsääntöisesti kiittivät komissiota esityksen laajuudesta, jätesäädösten täsmentämisestä ja aikataulussa pysymisestä. IT esitti toiveita vielä käsitteiden tarkentamiseen (recovery, preparation of re-use ja re-use), CY piti tärkeänä veden kierrätystä koskevissa esityksissä edistymistä pikaisesti, DE piti puutteena, että tiedonanto ei käsittele lainkaan resurssitehokkuutta ja sen indikaattoreita. Resurssitehokkuutta korostivat myös mm FR. PL totesi, että kunnianhimoisuutta pitäisi lukujen sijaan kuvata keino0illa, joita toteutetaan jätteen syntymisen vähentämiseksi. Myös RO korosti jätteen syntymisen vähentämiseen tähtäävien käytännön keinojen merkitystä. BE otti esiin rahoitusvälineiden tuen tarpeen edistettäessä uuden tyyppisiä markkinoita ja uutta yritystoimintaa. UK puolestaan totesi, että toimintaohjelma ei koivin tehokkaasti tue työpaikkojen syntymistä eikä kasvua ylipäätään. Sen mukaan kierrätystavoitteet ovat edelleen liian korkeita ollakseen realistisia. Paketin tavoitteet sinänsä ovat sen mukaan välttämättömät ja eteneminen tällä alueella kannatettavaa. SE toivotti paketin tervetulleeksi ja valitteli sitä, että materiaalien myrkyttömyys ei näy esityksellä millään lailla ja kaatopaikkakiellosta joustamisessa on menty liian pitkälle, mikä vesittää kierrätyksen kehittämistä käytännössä.

Seuraavan puheenjohtajavaltion työohjelma

- Alankomaiden valtuuskunnan tiedotusasia

Hollannin puheenjohtajuuskaudella vuoden 2016 alussa ympäristösektorin painopisteenä ovat ilmastoasioissa ETS review ja COP 21:n seuranta, kiertotaloudessa toimintaohjelma ja jätesäädöspaketin käsittelyn aloittaminen, ilmanlaadussa NEC sekä Euro 5/6, luonnonsuojelussa Lintu- ja luontodirektiivien refit sekä luonnonvaraisten lajien laiton kauppa. Painopistealueena on myös ympäristön kannalta paremmat tulokset, mikä tarkoittaa Hollannin, Englannin ja Saksan aloitteesta syksyllä käynnistetyn jäsenmaiden ja komission MakeItWork –yhteistyön jatkamista.

Suomen edustajat

Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

Liitteet

Viite 15214/15, 15294/15

Asiasanat	Coreper I, ilmansuojelu, ilmastonmuutos, kiertotalous, luonnonsuojelu, ympäristö, ympäristönsuojelu, biodiversiteetti
Hoitaa	**UM, VNK, YM**
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TPK, TRAFI, VM